

Vlastivědné muzeum představí unikátní Olomouckou knihu věšteb

Exempláře středověkých rukopisů nabídne komorní přehlídka ve Vlastivědném muzeu v Olomouci. Výstava je o to unikátnější, že velkou část rukopisů si veřejnost dosud nemohla prohlédnout. Dokonce nejvýznamnější z ilustrovaných středověkých kodexů, které Vlastivědné muzeum vlastní, německy psaná Olomoucká kniha věšteb, byla na Moravě k vidění naposledy před více než dvaceti lety. Výstava s názvem Skrytá krása: Středověké rukopisy z našich sbírek se otevře 27. ledna.

„Naše nová výstava cílí na široké publikum, které by od nás mělo odcházet nejen udivené nad precizní prací tehdejších malířů a písařů, ale především se základními poznatky o tom, co všechno bylo k výrobě knihy nutné. Jaké kroky a profese vznik knihy doprovázely a jak rozličné byly jednotlivé výzdobné prvky,“ uvedl Jakub Ráliš, ředitel Vlastivědného muzea Olomouc.

Olomouckou knihu věšteb sepsal jeden písař a jazykový rozbor ukazuje, že se tak stalo v jižním Německu, nejspíše v Bavorsku, v první čtvrtině 15. století. Německý text se dochoval v dalších dvou opisech, přičemž iluminace z kodexu uloženého v Edinburghu jsou takřka kopiemi maleb z olomouckého exempláře. *„Knihy věšteb představovaly speciální typ textu, nebyly určené pro lineární čtení od prvního po poslední řádek. Naopak, jejich přitažlivost spočívala v postupném hledání kýženého orákula, k němuž se docházelo přes systém odkazů. Ten však vykazuje ve všech třech dochovaných verzích nedostatky. I tak bychom si měli představovat, že se rukopisem, se kterým dnes zacházíme doslova v rukavičkách, listovalo za přítomnosti hostů během různých slavností,“* uvedl kurátor výstavy Jiří Černý, který výstavu připravil spolu se svou manželkou Soňou Černou působící na Akademii věd ČR. Vysvětlil, že při společném pročitání a za bujarého smíchu se pátralo po věštbě odpovídající na otázku, kterou si tazatel vybral z počátečního katalogu. *„Rozsah byl široký, sahal od Boží náklonnosti přes štěstí, lásku, sny až po odpovědi týkající se těhotných žen a návratu poutníků. Obzvláště v oblasti lásky a mileneckých vztahů je text často dosti úderný. U medailonu zobrazujícího býka jedna z věšteb hlásá: „Věř mi, ten, kterého miluješ, má další čtyři raději než tebe.“ A výr vypodobněný s nadměrně velkýma ušima upozorňuje: „Tvůj přítel tě nemá rád tak, jak se tváří.“*

Návštěvníci si mohou prohlédnout nejen tento bohatě iluminovaný pergamenový kodex, ale i ostatní rukopisy s různými typy knižní výzdoby. *„Ke srovnání nabídneme několik rukopisných i tištěných misálů vzniklých v 13. až 15. století, iluminovaný antifonář z 80. let 14. století či lekcionář z první čtvrtiny 15. století. Na dalších kodexech se mohou návštěvníci kochat nad pečlivě prováděnými a hojně zdobenými kaligrafickými iniciálami. Honosnější exempláře doplňují skromněji vybavené kodexy, na nichž lze o to lépe ukázat, jak kniha vznikala a kolik různých rukou se na ní podílelo,“* upozornila spoluautorka výstavy Soňa Černá.

Výstava kromě prací na pergamenu a na papíře prezentuje také suroviny, ze kterých se rukopisy vyráběly a které se používaly na inkoust a barvy. Příchozí si tak budou moci doslova osahat různé typy pergamenů či srovnat v přírodě se nacházející minerál s již namletým pigmentem. *„Menší návštěvníci mohou zasednout za zmenšeninu psacího pulpitu a vyzkoušet, jestli jsou stížnosti středověkých písařů na namáhavou a fyzicky náročnou práci oprávněné,“* doplnila ještě Soňa Černá. A protože je německý rukopis Olomoucké knihy věšteb plný medailonů se zobrazením zvířat a symbolů zvěrokruhu, byla přehlídka doplněna o exponáty zvířat z přírodovědných sbírek muzea. Symboly zvěrokruhu nabízí muzeum k zakoupení jako samolepky a magnetky.

„Na výstavu se velmi těším. Olomoucká kniha věšteb bude pro školy a veřejnost jistě velkým lákadlem, stejně jako možnost nahlédnout pod pokličku, jak se v minulosti knihy vyráběly,“ uvedl Jan Žůrek, radní Olomouckého kraje pro oblast kultury.

Výstava bude otevřená od 27. ledna do 23. dubna a doprovodí ji kurátorské komentované prohlídky i praktické workshopy pro školy i veřejnost.